

The image shows a close-up, low-angle view of the console of a large, ornate wooden organ. The console is made of dark wood with intricate carvings and is filled with numerous brass pipes of varying heights and diameters. The lighting is warm and focused, highlighting the textures of the wood and the metallic sheen of the pipes. A bright yellow floral graphic is positioned on the left side of the image, partially overlapping the organ's structure. The text 'El despertar de l'Orgue d'Alaró' is overlaid in the center in a white, elegant serif font.

*El despertar
de l'Orgue d'Alaró*

*El despertar
de l'Orgue
d'Alaró*

Edita:

Orfeó d'Alaró

Realització:

Noguera

Fotografies:

B. Ramon, Justo González (Centrofoto),
Pere Terrassa i Taller Grenzing.

Correcció lingüística:

Catalina Deyà

DL: PM-2588-2006

ÍNDEX

La música del cel
Josep Noguera / 07

Una Mallorca en continu descobriment
Joan Flaquer / 09

Un orgull per Alaró
Miquel Deyà / 13

El nostre granet d'arena
Antoni Rebassa / 17

Assolir el repte
Enric Mas / 19

Un nou instrument amb ànima
Miquel Bennàssar / 23

Breu història de l'orgue de la parròquia d'Alaró
Andreu Mateu / 31

Set anys d'esforç, alguna decepció i un esclafit de felicitat
Joan Riera / 35

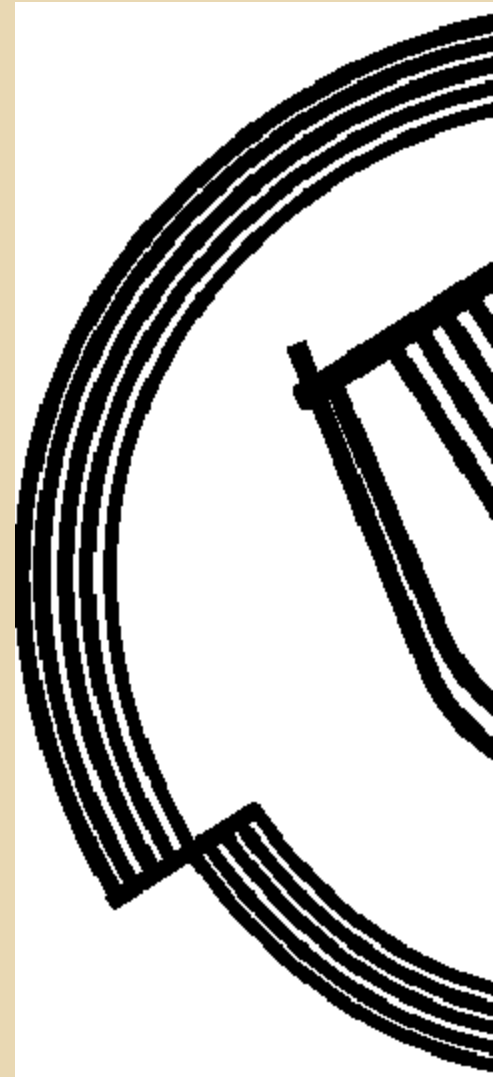
El nou orgue d'Alaró
Gerhard Grenzing / 41

Disposició dels registres de l'orgue / 48

La restauració del moble
Pere Terrassa / 49

Persones que han apadrinat un tub / 55

El futur per endavant / 59

La música del cel

JOSEP NOGUERA

Rector de la Parròquia
Sant Bartomeu d'Alaró

La parròquia de Sant Bartomeu d'Alaró té un motiu més per sentir-se sanament orgullosa del seu temple parroquial. Al seu riquíssim patrimoni cultural: escultures i retaules antiquíssims i de gran valor artístic, el cor de l'església que tant admirà l'Arxiduc Lluís Salvador, la font baptismal de marbre d'una sola peça..., s'hi ajuntarà *de bell nou* l'orgue fet l'any 1758 pel gran orguener Pere Josep Bosch, i ara refet per Gerhard Grenzing, un dels orgueners més reconeguts actualment.

És un fet extraordinari i motiu de profunda alegria que el nostre orgue parroquial, després de 45 anys de silenci, torni a sonar dins el magnífic espai del nostre temple, i a ressonar dins l'espai interior, encara més grandios, dels qui l'escoltarem. I és que l'orgue i la seva música, el seu so, tenen un valor no merament cultural, artístic, sinó també i sobretot, espiritual, com a complement i acompanyament de les nostres celebracions, de la vivència comunitària de la nostra fe, per acostar-nos a l'experiència de l'infinit, del misteri, que s'endinsa en el més profund del nostre ser humà, i que rep una ajuda única amb una música que té el mèrit de posar-te en contacte amb el més profund de tu mateix, allà on Déu et parla al cor.

El meu desig (i crec que de tots els qui ens vàrem embarcar en aquesta aventura que avui arriba a port) és que aquesta “música del cel”, com l'ha definida Pere Lobato (*Presència*, núm. 1801), sigui una oportunitat privilegiada per a la nostra parròquia, per al poble d'Alaró, com també per als qui puguin venir de

fora, de transformació interior. És a dir, que no es quedi en simple plaer estètic –i estèril–, sinó que ens relaxi interiorment, ens faci menys violents, més pacífics i cordials, menys materialistes, més oberts a l'esperit. La música d'un orgue tan bo com el nostre té aquest poder.

Una Mallorca en continu descobriment

JOAN FLAQUER

Conseller de Turisme
del Govern de les Illes Balears

La positiva realitat turística present ens satisfà, però no ens torna conformistes. Des dels llunyans temps dels inicis del segle XX en què l'escriptor Bartomeu Amengual definia '*la industria de los forasteros*' fins al dia d'avui, la primera activitat econòmica de les illes ha evolucionat ferm. Els empresaris, els treballadors i els administradors públics balears han sabut copsar l'alè de les noves tendències i han estat capdavaners en obrir els camins del progrés del turisme.

Aquesta realitat que avui ens omple d'orgull no ens fa oblidar que hem d'estar atents a les necessitats de demà. Dos són els grans reptes del turisme balear per a les properes dècades: la segmentació i la desestacionalització.

La segmentació suposa arribar a clients que cerquen nous atractius a les nostres illes. Uns atractius que poden ser esportius –el golf, la nàutica, el ciclisme, l'excursionisme...–, professionals –el turisme de congressos–, de salut –establiments amb una oferta específica–, culturals –el patrimoni, la música, les arts plàstiques...–. I moltes més opcions sobre les que hem de tenir una ment oberta per a descobrir les noves oportunitats.

La desestacionalització ens permetrà optimitzar els recursos turístics de les illes i farà una gran contribució social en allargar els mesos de feina dels treballadors del sector.

Amb aquestes finalitats –desestacionalitzar i segmentar– la conselleria de Turisme va posar en marxa un pla d'ajudes als municipis illencs per valor de

88 milions d'euros. Amb el Pla de Desestacionalització hem impulsat inversions molt dificultoses per a les capacitats econòmiques dels ajuntaments.

El projecte de reconstrucció de l'orgue d'Alaró s'adapta a la perfecció al nostre pla. Enriqueix el patrimoni del poble, obre les portes del temple i de les obres d'art als nostres visitants, ofereix cultura en la seva forma de l'expressió musical. El rei dels instruments recuperat per a l'església alaronera s'incorpora al segment de l'oferta cultural de Mallorca i ajuda a dinamitzar el turisme d'hivern, aquest que cerca sovint els pobles de l'interior més que la platja.

La nostra oferta turística amplia els seus horitzons amb la recuperació de l'orgue d'Alaró i amb les altres inversions del Pla de Desestacionalització. Descubrim una nova Mallorca per als nostres visitants. En paraules de Miquel dels Sants Oliver, que cent anys després són útils per a l'ocasió, estam trobant a la nostra illa *“l'harmonia ampla i simfònica aquí on apenes s'havia donat un motiu d'scherzo o tema de minuet... una Mallorca, inèdita abans, que s'ignorava a sí mateixa i que se'ns ha oferida amb l'espasme i l'exaltació i la calrada divina del primer contacte”*.

Un orgull per Alaró

MIQUEL DEYÀ

Batle d'Alaró

*L'orgue, és sens dubte, el més grandíós, el més atrevit,
el més soberbi de tots els instruments creats per l'home.*

Honoré Balzac

El poble d'Alaró té la fortuna de poder enorgullir-se de moltes coses. De l'extraordinari entorn paisatgístic que ens envolta, únic a Mallorca. També de la seva història, i del llegat que ens ha arribat, destacant el Castell, però seguit per nombrosos elements del nostre patrimoni, com l'orgue que ens ocupa, i que cal preservar. I en darrer terme, però no per això menys important, el poble d'Alaró pot enorgullir-se de la seva gent, una gent emprenedora, que ha demostrat en aquest cas la capacitat d'iniciativa, el coratge i l'estimació pel patrimoni cultural.

Per a l'Ajuntament d'Alaró la restauració de l'orgue ha estat una prioritat, hem entès que és una part imprescindible del nostre patrimoni cultural. Però al mateix temps era un repte, perquè un Ajuntament com el nostre no podia abastar en solitari tan important obra. L'empenta d'un grup d'alaroners i alaroneres que han fet de la restauració de l'orgue un objectiu de tot el poble, ens va animar a cercar solucions. I és per això que quan es va presentar l'oportunitat d'obtenir una sub-

venció de la Conselleria de Turisme, l'Ajuntament no ho va dubtar i va posar la restauració de l'orgue damunt la taula. Entenent que tenir un instrument d'aquestes característiques, com pocs dins Mallorca, fa d'Alaró un poble més atractiu també des del punt de vista del turisme cultural.

Des d'una òptica progressista som molts els que pensam que els beneficis de la principal activitat econòmica de Mallorca, el turisme, s'han de gaudir entre tots els habitants de l'illa, també els dels municipis de l'interior, com és el nostre cas. Aquesta era la finalitat d'iniciatives d'anteriors Governos, que tenien per objectiu invertir a tots els municipis de Mallorca, una idea que malgrat les anades i venudes de la política, es manté i que finalment es fa realitat a través d'aquesta subvenció que rep l'Ajuntament i que s'ha destinat a que l'orgue, entre tots, veïns i administracions, torni a sonar.

El nostre granet d'arena

ANTONI REBASSA

Regidor de Promoció Turística
i Empresarial d'Alaró

Quan va sortir la convocatòria per a subvencions del Pla de Desestacionalització turística del Govern balear, des de la comissió de turisme, creada recentment a Alaró aquesta legislatura, començarem a treballar en un projecte que ens va engrescar a tots, un projecte que contemplava unes vuit rutes de senderisme i excursionisme pel municipi d'Alaró, i alguna que passava per municipis veïns com Orient. El projecte incloïa rehabilitació i senyalització de camins, zones d'interpretació, pàgina web, edició de guies, habilitar zones d'aparcament, etc.

Juntament amb en Carles Tudurí, membre de la comissió de Turisme (Professor a la UIB de Promoció Turística i delegat a les Illes Balears de la revista *Editur*), abans de començar el projecte ens entrevistarem amb el senyor Aloy (Director general de Turisme) i abans d'exposar-li el projecte, com a municipi mancat d'infraestructures, li demanarem si entrarien dins la convocatòria unes ajudes per posar gespa artificial al camp de futbol, o bé construir un nou pavelló cobert, o una piscina coberta... La resposta que ens donà fou que eren projectes que no s'adaptaven a la finalitat de la convocatòria, i que ell arrufaria el nas si presentàvem algun d'aquests projectes. Donat el missatge per rebut, ens posarem durant setmanes a treballar amb el projecte que abans us he descrit, pensant que unes rutes d'excursionisme i senderisme, gràcies als paisatges que tenim a Alaró, serien conegudes a tot Europa, i així ajudaria a la desestacionalització turística d'Alaró i de tot Mallorca.

Durant el temps que fèiem feina amb el projecte, n'Enric Mas, president de l'Orfeó d'Alaró, em va proposar incloure el projecte de restauració de l'Orgue en aquest Pla de Desestacionalització. Una vegada consultat amb la Comissió de Turisme, i sensibilitzats amb la campanya que feia estona que duia endavant l'Orfeó d'Alaró, decidírem incloure aquest projecte de restauració de l'orgue dins aquesta convocatòria de subvencions. Renunciàrem a altres inversions, i la nostra sol·licitud es va centrar en dues propostes: la del senderisme i excursionisme, que pujava a la quantitat d'un milió d'euros i, en segon lloc, la restauració de l'orgue que pujava a cent noranta quatre mil euros. La primera proposta quedà descartada quan des del Govern balear ens demanaren papers impossibles d'aportar amb el marge de temps que ens donaren. Llavors ens centràrem únicament perquè ens arribessin els doblers per a la restauració de l'orgue de l'Església, aquesta ajuda al final ens ha arribat.

Estic orgullós d'haver fet que arribés aquesta subvenció per a la restauració de l'orgue, però a part d'això, i de les ajudes del Govern, del Consell, de l'Ajuntament, de la Comissió de Turisme, etc, hi ha els autèntics protagonistes de què això hagi anat endavant: la gent de l'Orfeó i tots els que han promogut la restauració. Ells són els qui han fet que Alaró avui, sigui més ric culturalment i turísticament. Com ja vaig dir en certa ocasió, jo només he posat el granet d'arena perquè el somni que va iniciar una de les millors Associacions que tenim a Alaró, avui sigui una realitat, enhorabona a tots.

Assolir el repte

ENRIC MAS I BATALLER

President de l'Orfeó d'Alaró

La coral va iniciar el seu camí l'octubre de 1988 promoguda pel regidor de cultura en Josep Verd. Assessorat pel mestre Baltasar Bibiloni va suggerir la persona més adequada per dirigir el nou cor, en Lluís Forteza. Aleshores mai no ens pensàvem arribar a assolir reptes i objectius com els que ara estam celebrant.

Ja amb el nom d'Orfeó d'Alaró, la coral es va fer membre de la Federació de Corals de Mallorca i col·laboradora de la Federació d'Entitats Corals de Catalunya, amb una clara voluntat d'unió al món coral mallorquí i català.

Al mateix temps, i tal com ens va inculcar el nostre Mestre, intentar ésser quelcom més que un grup de gent que canta (i ja que hi érem i en volíem, cantar bé, amb una tasca formativa continuada), sinó també un col·lectiu present a la societat d'Alaró, amb una clara integració dins els àmbits culturals i associatius de la Vila.

Per això, sempre subscriuim convenis amb l'Ajuntament, col·laboram amb el manteniment de la Parròquia, feim actuacions amb altres associacions de la Vila, promovem concerts aliens, conferències, hem consolidat l'Orfeó Petit i en general ajudam a la dinamització, dins les nostres possibilitats, de la vida cultural musical a Alaró.

Amb aquest tarannà ens proposàrem fixar-nos com a objectiu la recuperació de l'orgue històric de l'església parroquial. Objectiu que esperàvem aconseguir a llarg termini donat el cost de la intervenció.

Formació dels cantaires
de l'Orfeó d'Alaró.

Recolzats pels rectors Sebastià Jaume i Josep Noguera, subscribírem un conveni amb la parròquia. Amb l'assessorament de l'organista Miquel Bennàssar triarem en Gerhard Grenzing com a orguener (amb el vist-i-plau del bisbe don Teodor Úbeda), i en Pere Terrassa com a restaurador del moble, amb el plàcet de mossèn Pere J. Llabrés, i a partir d'aquí ens posàrem a tirar endavant la campanya de recollida de fons amb el lema: "Entre tots sonarà".

Al final hem aconseguit l'objectiu desitjat després d'un camí, no massa llarg

però força dur, de sis anys d'intens i continuat treball en equip, un equip humà, un equip unit, els dels cantaires de l'Orfeó, i els seus col·laboradors, sense els que mai no hagués estat possible la consecució de la campanya, i als qui estic orgullós de representar.

Programar concerts, oferir loteria, anar a vendre al *rastró* de Consell, muntar parades a cada Fira Gremial d'Alaró, visitar empresaris, associacions i institucions, muntar una exposició, demanar subvencions a tothom, encetar la campanya d'apadrinar un tub de l'orgue, sensibilitzar l'Ajuntament per a incloure el projecte dins les sol·licituds de subvenció de la Conselleria de Turisme, ens hem fet pesats demanant diners, però a la fi hem assolit el repte!... i com no ens cansarem de recordar, l'hem assolit gràcies a les vostres aportacions, i a la tasca d'un col·lectiu de gent fent pinya, cantaires, col·laboradors i familiars que hi han posat el seu temps, el seu esforç, la seva il·lusió i la seva fe.

Donam les gràcies a tots els que han cregut en nosaltres, i també a tothom sense excepció, ja que l'orgue, quan soni, sonarà per a tots, és la grandesa de la música, al mateix temps que la recuperació del nostre patrimoni, el que significa un clar triomf de la cultura.

Això no és el final, sino l'inici d'un novell cicle musical i cultural a Alaró, ja que el nou objectiu és donar vida a l'instrument que just ara ha nascut i al qui desitjam llarga i fructífera vida pel goig de tots nosaltres.

“Entre tots ha sonat “.

Un nou instrument amb ànima

MIQUEL BENNÀSSAR
I BIBILONI

Organista i consultor tècnic del
projecte per el nou orgue

En el procés per idear, projectar i construir un nou orgue és imprescindible que per part dels orgueners, consultors tècnics i la resta de parts implicades es tinguin sempre presents els interrogants que inevitablement apareixen quan es vol realitzar una obra llunyana als esquemes estandarditzats que llurs valors i principis s'identifiquen amb aquells de les millors tradicions històriques.

Desgraciadament però, és sempre difícil trobar instruments de nova planta (moderns) que surtin de la grisor de simples obres de rutina.

Vet aquí, doncs, que la comparació d'aquests amb un orgue històric no pot més que posar en evidència les substancials diferències en concepció, bellesa i qualitat de so: indubtablement el nivell aconseguit per l'orgueneria antiga no està, per molt que alguns diguin, a dia d'avui encara superat.

Sense més, entre les nombroses causes que això sigui així, és degut a la seva elaboració totalment artesana, l'ús de materials específics, l'harmonització i la coexistència i recíproca identificació entre música i instrument. A més, sovint, ens trobam amb orgueners superficials que han estat influenciats per escoles d'orgueneria decadents, de les dècades de la postguerra, o que no han rebut una formació íntegra en el seu aprenentatge com a orgueners, que s'atreveixen tant a restaurar orgues antics de gran valor històric com a construir-ne de nous, sense tenir consciència que una obra d'aquest tipus ha de ser quelcom que romangui en el temps, ja que forma part del patrimoni d'un poble.

No s'han d'oblidar tampoc les influències que han exercit i exerceixen en els orgueners, organistes poc professionals i amb una minsa formació, que van amb la idea que en un orgue s'ha de poder tocar tot tipus de literatura organística, de qualsevol estil, i que mentre l'orgue soni ja va bé. Es creen nous instruments que es converteixen en "híbrids", sense cap tipus d'estil concret, que no aporten bellesa al món de l'orgue, en definitiva, són instruments sense ànima.

Afortunadament a Alaró, gràcies sobretot a la sensibilitat de l'orguener Gerhard Grenzing i el seu equip de professionals, com també a la mentalitat oberta dels membres de la "Comissió de l'Orgue" de l'Orfeó d'Alaró a l'hora d'enfocar el projecte, així com a les facilitats que s'han donat per part de la parròquia, creiem haver aconseguit realitzar un instrument que respon a les exigències de qualsevol bon professional de l'orgue, un instrument amb ànima, una obra d'art.

Ens trobam davant el primer orgue de nova planta que s'ha construït a Mallorca utilitzant el moble d'un orgue antic de Pere Josep Bosch (1758) sense adular. És més que evident que, pel que fa a l'estil de construcció de l'instrument, no tenia cap sentit reconstruir l'orgue de Bosch ja que la seva tuberia desaparegué amb la desafortunada intervenció de 1951-59. A més a més, a Mallorca, com a illa de tants d'orgues històrics ben conservats, no necessitam construir un neo-Bosch o un neo-Caymari, ja els tenim originals, el que és realment interessant, com en el cas d'Alaró, és obrir-se de bat a bat a altres estils d'orgues que permetin interpretar una part important de la literatura "pedaliter" que no es pot executar amb el nostres orgues històrics (basta pensar en grans mestres com Scheidemann, Bruhns, Buxtehude, Bach per arribar fins a Mendelsshon,

etc.) amb un so molt proper a l'ideal sonor d'aquests autors, i que així s'engrandeixi encara més el ric patrimoni nostrat amb les obres dels grans orgueners dels nostres dies.

En la concepció del nou orgue s'ha volgut sintetitzar la tradició de l'orgueneria nord-europea amb les interessants aportacions de l'escola mallorquina, sobretot pel que fa a l'harmonització, amb un so enèrgic, precís en l'atac, polifònic i transparent, sense ésser mai forçat, però que arriba fins al darrer racó del temple.

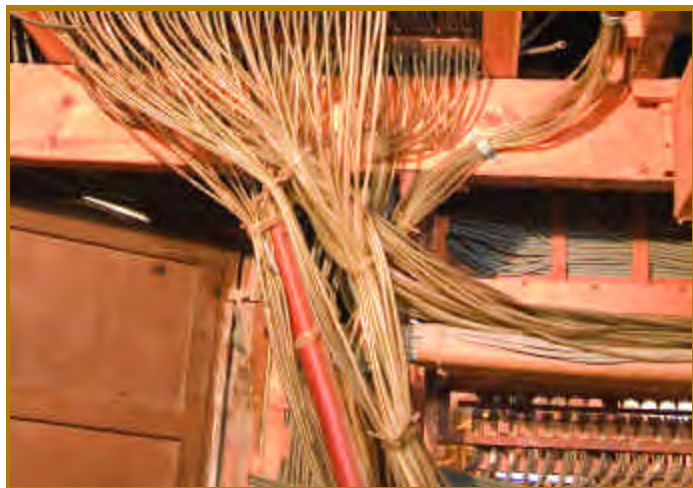
Amb aquestes característiques el nou Orgue Grenzing de la parròquia de Sant Bartomeu d'Alaró és un instrument concebut per ésser utilitzat en una triple funcionalitat: la litúrgica (la primera i més important de les funcions d'un orgue), la didàctica (la formació d'organistes novells amb la futura creació d'una escola d'orgue que tanta falta fa en aquesta illa) i la concertística (el desenvolupament d'activitats musicals entorn del nou instrument).

Després de tant de temps, avui a la vila d'Alaró, es veu complert un vell somni, el de donar vida a un instrument que deixà d'alenyar fa més de 50 anys a causa de les manipulacions dels incompetents, i que, des d'ara, gràcies al mestratge del mestre orguener Grenzing, el nou instrument passa a ser un important referent a tenir en compte dins el ric panorama d'orgues de la nostra illa.

entre tous
d'aujourd'hui

A aquestes pàgines (de 27 a 30) es veu l'estat en el que es trobava l'orgue abans d'iniciar-se la reconstrucció.

Izquierda

Derecha

Piano

Forte

Tutti

Crescendo

Anulador

Breu història de l'orgue de la parròquia d'Alaró

ANDREU MATEU

Amb la conquesta de Mallorca pel rei Jaume I l'any 1229 i la consegüent entrada de la religió catòlica a tots els pobles de l'Illa, totes les poblacions més o manco nombroses es dedicaren a aixecar nous temples per a la nova religió. Segurament aquestes primeres construccions anaven encaminades a omplir les mínimes necessitats del culte, per això no tenim massa dades que dintre de la primera església d'Alaró es bastís cap orgue per acompanyar les cerimònies religioses.

La primera notícia que trobam d'un orgue a l'església d'Alaró és de l'any 1622, quan en el llibre de sessions de l'Ajuntament el rector de la vila Joan Coll proposa: "... *de enar los jurats a vor-el, i així ara haventhi enat i haver-lo fet veure per persones entesas, han trobat que havem de comprar-lo, perquè és cosa molt bona, i serà possible que no es trobi millor ocasió...*", pel que es veu l'interès per tenir un instrument era una cosa important ja que els mateixos jurats de la vila el van a veure i donen el seu vist-i-plau.

El preu surt a l'acta ... "*concertat el preu per 375 lliures*"... i la forma de pagament també ... "*haver-les de pagar del modo següent aixó és, cent lliures contants totduna, i lo demás s'ha de pagar de Nadal qui vé a un any*"... i es fa càrrec del pagament del nou instrument l'obrera del Roser. En el mateix llibre de sessions trobam una deliberació molt interessant i és la de l'acord de venda de l'antic orgue, ..."*fos resolt, que los jurats*

juntament amb lo sr. Rector tengan ple poder de vendre l'orgue vell"... també sabem el preu del vell, que va ser ..."*de 25 lliures, i que los diners los deixin a la confraria del Roser, i los pugan cobrar quan sia menester*". Aquesta anotació ens deixa entreveure que la parròquia d'Alaró tenia un orgue més antic, però no tenim altra notícia a no ser la de la seva venda.

A les actes de la Universitat de la Vila d'Alaró de l'any 1623 trobam el nom del primer organista conegut, és el de mestre Miquel Rosselló, que reclama als jurats el pagament per la seva feina d'organista, però els jurats troben que no pot cobrar ja que ha faltat bastant i no ha cobert les faltes. Finalment decideixen pagar-li però amb la condició que cobreixi les faltes.

Altres referències a aquest nou orgue són les que fa el visitador del Bisbe Santander el senyor Sebastián Zenarro a la visita pastoral de 1634 que diu: "*Item visitó el organo y por estar muy bueno no se hordena por agora ninguna cosa mas de que se pinten las puertas del dicho organo. Tiene un beneficio que al presente posee Antonio Ferrer Pr.*"

Suposam que aquest orgue funcionà dintre l'església antiga esperant que s'acabés d'enllestir la nova, les referències que trobam durant la resta del segle XVII són la col·locació del mateix l'any 1686 a proposta del rector dins l'església nova. Durant la primera meitat del segle XVIII trobam pagaments a l'organista per fer-lo sonar a distintes solemnitats del poble i per fer-li reparacions puntuals o posades al dia.

L'orgue del segle XVII va ser substituït l'any 1758 per un nou orgue que va ser construït pel famós orguener Pere Josep Bosch, membre d'una nissaga d'orgueners illencs molt important. Pareix ser que hi havia una nota que feia referència al seu constructor, desgraciadament avui desapareguda. Pere Josep Bosch, (Ciutat de Mallorca, 1714- c.a. 1793), seguí l'ofici de la seva família, fuster. Des de ben prest es dedicà a la construcció d'orgues per distints pobles de Mallorca entre ells el de Selva (1750) desaparegut el segle XIX, 1760 el de Muro, 1762 Campos. El 1771, juntament amb el seu nebot Jordi, renovà el de Sant Francesc i també afrontà la renovació i millora de l'orgue de la Seu. Durant el segle XIX les reparacions de l'instrument foren constants, així trobam una factura de l'any 1859 (100 anys després de la seva construcció) que el fuster Llorenç Jaume va cobrar 98 lliures, 7 sous i 4 diners per refer la manxa, netejar-lo i recomposar-lo. L'any 1861 una altra factura ens recorda que es pagaren 150 lliures a Joan Puig i Caldés per fer un registre nou de clarins i baixos

El 1912 es va dur a terme una restauració que sembla només afectà a la façana.

Durant el segle XX el principal organista d'Alaró fou Jaume Guardiola més conegut al poble per mestre Jaume de l'orgue. Segons consta a l'Arxiu Parroquial, tenia una assignació mensual per fer sonar l'instrument. Aquesta assignació, vers l'any 1912, era d'unes 27 pessetes amb 50 cèntims i no varià durant els primers 25 anys del segle XX.

Desgraciadament arribam a la data de 1951 quan trobam les primeres intencions per part del rector Gabriel Server "Murero" d'arreglar l'orgue, fent constar a una carta al Bisbe un *Proyecto de construcción y reforma del órgano*. Descriu l'orgue i diu que fa 30 anys que no es pot tocar ja que la reforma de l'any 1912 no el deixà en molt bon estat. Hi ha un comentari molt interessant que reproduïrem aquí i que ens recordarà un poc el tarannà de l'esmentat rector, diu : "*Para ello espero que la Parroquia quede en libertad de comprar y vender cuantas flautas, maderas, hierros, etc, etc, crea conveniente...*", com tot el poble sap, les vendes foren sonades, havia començat la destrucció d'una de les joies del nostre patrimoni. L'any 1952 la comissió de música donà el vist i plau al pla de renovació.

El pla de renovació no es va fer com estava aprovat sinó que sense avisar passà al sistema pneumàtic. L'any 1959 es demanà permís per continuar la restauració començada l'any 1952, es proposà un pla de la *Organería Clásica* d'Alaró dirigida per Josep Fullana. El pla havia de costar 75.000 pessetes i fou aprovat per la Comissió Diocesana de la Música el 25 de novembre de 1959.

L'orgue de Pere Josep Bosch va desaparèixer definitivament, quedant només la caixa barroca, i malgrat aquest nou orgue modern seguí sonant, per a la memòria col·lectiva del poble mai no va ser el seu orgue sinó una cosa creada sense to ni so per un rector a qui pareixia que només li interessava el que podia treure dels materials de l'antic orgue.

Set anys d'esforç, alguna decepció i un esclafit de felicitat

JOAN RIERA

L'octubre de l'any 1999 l'Orfeó d'Alaró va rebre la Cantate 97 de Riesenbeck (Alemanya) amb motiu d'un intercanvi musical. En el decurs d'una visita guiada a l'església parroquial es meravellaren en veure el fabulós moble de l'orgue i es deceberen quan varen saber que no sonava i que, en les condicions en què es trobava, era força improbable que ho pogués tornar a fer. Immediatament ens suggeriren, més bé ens empenyeren a iniciar la recuperació. En el concert que ambdues formacions corals celebraren el dia següent es recolliren les primeres pessetes –els euros encara eren un projecte– que foren el caliu que encengué el foc d'un procés de set anys que ara acaba feliçment.

El president de l'Orfeó d'Alaró, Enric Mas, va parlar amb el rector Sebastià Jaume i tot d'una arribaren a un enteniment. La coral cercaria els recursos econòmics necessaris per recuperar l'orgue i la parròquia cediria l'instrument per a la celebració d'actes culturals.

La primera iniciativa va consistir en l'enviament de cartes a empreses i institucions amb seu a Alaró. Els comptes corrents oberts per a l'ocasió començaren a engreixar de manera moderada.

Després va arribar l'hora d'estendre la iniciativa a tots els alaroners i Noguera Distribucions –en Joan i en Bartomeu– idearen i finançaren la campanya publicitària 'Entre tots sonarà'

destinada a aconseguir l'apadrinament de tubs. Entrà una nova grapada de doblers.

A l'agost de 2004 s'organitzà una exposició per donar a conèixer el projecte als alaroners i llavors trobàrem que els amants dels orgues són més dels que pensàvem. I aquí s'ha de retre homenatge de gratitud a Justo González, un fotògraf professional que ja ens ha deixat, i que ens regalà tot el seu treball fotogràfic per a l'exposició.

L'Orfeó, amb el patrocini de la regidoria de Promoció Turística de l'Ajuntament d'Alaró i amb el suport del Consell de Mallorca, muntà concerts amb cobrament d'entrada per recaptar més doblers –ja no importava si eren euros o pessetes–. Aquí actuaren l'Orquestra Simfònica de Balears –per iniciativa de la regidoria de Cultura–, la Unió Musical Inquera, l'Orquestra de Majors de Mallorca i els Cors del Teatre Principal –gràcies al Consell de Mallorca–. I així sumàvem més fons a la caixa.

Un concert extraordinari fou la interpretació de Carmina Burana amb la participació de 120 cantaires de quatre corals –la ja citada Cantate 97, la de l'Escola de Música d'Ibbenbüren, l'orfeó l'Harpa d'Inca i l'Orfeó d'Alaró– i l'Orquestra de l'Escola de Música d'Ibbenbüren. Una església plena de gom a gom va ajudar a animar els comptes corrents destinats al projecte.

Els membres de l'Orfeó d'Alaró feien esforços dignes d'elogi. Cada any, el dia de la fira, es muntava una parada amb productes artesanals i de menjar. Les Mestresses de Casa també se sumaren a aquesta iniciativa. A la fi del dia el tresorer se'n solia dur una bona alegria.

Alguns dels membres de l'Orfeó, Sybilla Mahnke, Antònia Pérez i Isabel Fernández, no tenien por del fred ni de la calor, i cada diumenge al matí anaven al mercadet de Consell, gràcies a la cessió gratuïta d'un trast per part de l'ajuntament veïnat, a vendre *vaxil·les* que aportaven la resta de membres de la coral. Quasi cada diumenge entre 60 i 100 euros acabaven al compte de la restauració.

Hi havia alaroners que periòdicament donaven una quantitat de doblers, industrials que oferien el seu treball –Tomeu Comas de Minasa, Mateu 'Balears', els Germans Tineo, la fusteria de Can Isern, en Jaume Navarro...–, la cosa anava cap endavant, però la veritat és que el procés es presentava llarg i ple de dificultats. Llavors arribà el dia que l'Ajuntament, a través de la regidoria de Promoció Turística, oferí la possibilitat de presentar el projecte de recuperació de l'orgue al Pla de Desestacionalització Turística que havia posat en marxa la conselleria de Turisme.

Mai no oblidarem el dia de novembre de 2004 en què el Consell de Govern aprovà el projecte. El somni es feia realitat. Uns dies després teníem previst reunir-nos amb

Cartell de la campanya de restauració de l'orgue d'Alaró.

Interpretació de "Carmina Burana" a l'església d'Alaró dedicat a recaptar doblers per la campanya de l'orgue.

l'orguener, Gerhard Grenzing, per tractar sobre l'execució d'una primera fase del projecte. Quan ens veiérem li diguérem que res de la primera fase, que volíem un orgue sencer.

Immediatament es prengueren les mides de l'espai i es va desmuntar l'antic orgue a la recerca de tubs que servissin pel nou. La feina de desmuntatge va ser dirigida per l'equip de Gerhard Grenzing amb la col·laboració de membres de l'Orfeó com Hans Mahnke, Biel Rubí, Enric Mas o Paco Guardiola. Desgraciadament, no es va trobar res útil.

Uns mesos després arribaren les dificultats burocràtiques que obligaren a firmar un nou contracte amb l'orguener. Finalment el març de 2006 s'organitzà un viatge al Papiol (Barcelona) i allà, al taller de Grenzing, es tancaren els darrers aspectes del procés.

L'orgue muntat al taller de Gerhard Grenzing.

per res han frustrat la gran alegria, l'emoció i la felicitat que sentírem el primer dia que, davant unes poques persones, l'organista, i assessor musical al llarg de tot el procés, Miquel Bennassar va fer brollar els primers meravellosos sons de l'orgue alaroner.

A la fi, el 12 de juny de 2006, un gran camió enfilava el carrer Petit en direcció a l'església. Duia l'orgue. La descàrrega de les tones de material es va fer enmig d'una gran expectació de tots els alaroners que passaven per la plaça.

Al llarg del procés vengueren nous entrebancs que encariren el projecte –que si havíem de pagar l'IVA, quan inicialment no estava previst, que si calia introduir millores al projecte que augmentaven el pressupost, que si l'actualització d'acord amb l'índex de preus al consum, que si la restauració del moble...– problemes que

L'equip de Gerhard Grenzing fotografiat dins el seu taller.

El nou orgue d'Alaró

GERHARD GREINZING

Mestre Orguener

Les Balears i en general tota la zona mediterrània del Regne d'Aragó (països catalans) ha tingut una elevada cultura d'orgues. La seva posició geogràfica ha afavorit la comunicació amb altres països, el que ha suposat que des del segle XV, molts dels instruments s'encarreguessin a mestres flamencs, alemanys i francesos. Aquests artesans van aportar no només els orgues que ells personalment construïen sinó que formaren una escola amb artesans locals amb un marcat estil propi i diferenciat de la resta de les zones peninsulars.

Lamentablement, la major part del tresor històric ha desaparegut, especialment durant la Guerra Civil, i és ara quan comença la recuperació d'aquesta cultura i del seu ambient musical. L'excepció d'aquest trencament històric i pèrdua patrimonial la podem trobar a l'illa de Mallorca, on es conserva un important nombre d'instruments d'un gran valor artístic, que ens mostren l'evolució de l'orgueneria en aquesta zona de la Mediterrània.

La trajectòria llegendària de la nissaga dels mestres orgueners Bosch reflexa com poques vegades l'evolució de l'orgueneria mallorquina.

L'orgue d'Alaró fou realitzat per Pere Josep Bosch, germà de Mateu Bosch i conegut perfectament per la seva obra a Sant Jeroni a Palma i oncle del famós Jordi Bosch, hereu d'una arrelada nissaga mallorquina que va completar la seva formació amb el mestre Leonardo Fernández Dávila. Poc temps abans

Jordi havia acabat l'orgue de Sant Francesc i el de l'església de Sant Domènec de Palma (actualment a Santanyí), on havia fet importants innovacions.

A l'orgue de Sant Francesc, Pere Josep i Jordi Bosch treballen junts i incorporen, entre d'altres elements, la seva famosa flauta travessera, 9 mitjos registres de llengüeteria i una corneta amb V fileres als baixos i als tiples. És precisament quan treballava a Sant Francesc quan Jordi Bosch rep l'encàrrec reial d'acabar l'orgue de La Capella del Palau Reial de Madrid, que va quedar inacabat a la mort de Leonardo Fernández Dávila. Així doncs, l'orgue de Sant Francesc és l'última obra conjunta dels dos mestres a Mallorca abans que Jordi s'embarqués novament cap a la península on l'esperaven grans reptes, grans sacrificis i també grans èxits: L'orgue del Palau Reial de Madrid o el desaparegut orgue de la Catedral de Sevilla.

Posteriorment l'orgue d'Alaró ha experimentat importants transformacions, especialment a la meitat del segle XX on encara que va conservar el seu aspecte estètic va perdre el seu esperit musical.

La recuperació de l'instrument no ha estat la reconstrucció d'una rèplica d'un instrument històric, opció incoherent a una illa on existeixen desenes d'instruments d'aquestes característiques, sinó com un reflex de l'evolució dels últims segles a l'orgueneria però a la vegada estretament vinculat amb la tradició orgue-

nera local, que té a la figura de Jordi Bosch el seu exponent més universal.

Així doncs l'objectiu era la recuperació d'un orgue íntimament influenciat per l'escola mallorquina a partir de l'obra de la família Bosch. Però, com era un orgue de Bosch? Indubtablement un instrument de qualitat, sempre amb innovacions i avenços tècnics i artístics. Amb els millors mitjans, sense escatimar recursos; planxes gruixudes d'estany per als tubs, talles amples, elaborades tècniques constructives. El resultat és un so vigorós, capaç d'omplir grans espais i a la vegada càlid.

El temple reuneix unes dimensions i qualitats acústiques

favorables per a audicions musicals i per a l'ambient espiritual tan necessari pel culte i la cultura. Cal tenir en compte que les reverberacions llargues obliguen a una acurada harmonització, una mecànica lleugera i precisa i un vent viu per tal d'afavorir un so càlid i a la vegada enèrgic que ompli el gran espai, encara que aquest estigui totalment ocupat.

Per un costat, s'havia de ser coherent amb l'històric moble i amb les limitacions que imposava, però també hem considerat necessari avançar ampliant les possibilitats de l'instrument, i per això vàrem imaginar l'organització tradicional d'un instrument. Un únic secret a nivell de l'Orgue Major, però en el que part dels seus registres podessin ser utilitzats en un altre teclat. No obstant, cadascun d'aquests dos teclats té la seva pròpia funció i caràcter. Calia treure el major rendiment possible a l'espai disponible.

Aquesta experiència l'hem portat a terme anteriorment als orgues del Conservatori de Salamanca, la Catedral de Tuy, San Juan de Calataiud o la First Presbyterian Church a Seul.

Aprofitant la possibilitat de fer servir el moble de la cadireta ens vàrem sentir compromesos a proposar que es disposés l'orgue perquè en un futur hi hagués la possibilitat d'enriquir-lo amb un tercer teclat. És molt difícil tècnicament ampliar correctament un orgue acabat, a vegades impossible i sempre més costós. Per això es va construir i instal·lar un tercer teclat, amb la previsió per la mecànica, secrets etc. A més dels recursos i prestigi que disposa un orgue de tres teclats, suposa estrènyer el vin-

Treballs al taller i pujada de la cònsola a l'orgue d'Alaró.

cle amb l'escola tradicional mallorquina on quasi mai faltava una brillant cadireta d'esquena.

Avançar del teclat de vuit contres cap a un pedaler complet era un procés plenament justificat. Per poder tenir a l'abast una ampla literatura es feia imprescindible la realització d'un orgue d'almenys dos teclats i un pedal complet.

El procés de construcció del nou orgue per l'Església d'Alaró ha estat un llarg camí d'anys de durada.

A partir de les mides del moble i adaptant-lo a les necessitats musicals de l'instrument desitjat, es van anar desenvolupant els diferents aspectes que componen l'orgue. Per un costat els musicals i sons: disposició de registres, talles, materials, pressions de vent ... i per l'altre, la complexa enginyeria interior.

Al juliol de 2005 es van realitzar proves acústiques al propi temple i amb alguns dels nous tubs. A partir d'aquí es van poder confirmar les talles dels tubs i es van definir les pressions de vent per als diferents cossos. Abans, l'equip d'orgueners havia iniciat la construcció de manera artesana dels diferents elements: secrets, reduccions de mecànica, teclats, manxes, porta-vents, tubs etc.

Després de muntar l'estructura al nostre taller del Papiol, es van anar incorporant durant mesos tots i cadascun dels elements. Al final es van instal·lar els tubs i es va iniciar la pre-harmonització de l'orgue que va durar setmanes. Es van fer servir com mostres els tubs que van ser harmonitzats a l'església durant les proves acústiques. Les dimensions de la sala, quasi de 5.000 m³

Gerhard Grenzing inspecciona uns tubs.

i amb 17 metres d'alçada, permeten disposar d'una acústica favorable. El desmuntatge, embalatge i trasllat de l'instrument va ocupar quasi un mes més. Entre tant a l'església es varen realitzar les tasques de restauració del moble i consolidació de la tribuna, que ja esperava la tornada de l'orgue.

Unes setmanes més tard l'orgue estava completament muntat a l'església i passat un temps per l'assentament i climatització del material i per enllestir alguns detalls, va començar l'harmonització final dels més de 1.000 tubs, adaptant-los a l'acústica de temple. El final del procés es va culminar amb l'afinació definitiva de l'orgue.

Els responsables de la Comissió junt amb Miquel Bennàssar ens han mostrat en tot moment una il·lusió i un afecte que ha motivat molt la nostra tasca. La seva col·laboració i recolzament ha estat imprescindible. Volem deixar constància del nostre agraïment i el nostre desig d'haver satisfet la confiança que van dipositar en nosaltres.

Desitgem que aquesta i futures generacions puguin fruit de la tasca comuna de tots. El compromís de recrear un instrument musical, litúrgic, i una obra d'art, mostra la recuperació musical i sensibilitat de la nostra època que podrà perdurar a través dels segles.

Per nosaltres la reconstrucció de l'orgue per a l'església d'Alaró va significar un repte important, la recuperació d'una obra d'orgueneria perduda que vol aportar nous valors al Patrimoni Mallorquí. Hem sentit la creació d'aquesta obra com un monument homenatge a uns dels seus més il·lustres artistes: la nissaga dels Bosch.

Gerhard Grenzing

Comença els seus estudis d'orgueneria a Hamburg personalment amb Rudolf von Beckerath, formació que completa amb estades a importants tallers d'Àustria i Suïssa.

A partir de 1967 realitza restauracions dels orgues històrics de Mallorca i des de 1973 desenvolupa totes les tasques de l'orgueneria al seu taller del Papiol (Barcelona) des d'on ha realitzat més de 170 obres repartides pertot el món. A l'actualitat, dirigeix un equip de vint persones.

Entre les restauracions d'orgues realitzades per Gerhard Grenzing, destaquen:

- ◆ Orgues històrics de Saint Pierre des Chartreux de Toulouse (segle XVII).
- ◆ L'orgue monumental de Santanyí (Mallorca), obra de l'orguener reial Jordi Bosch.
- ◆ L'orgue de la Capella del Palau Reial, Patrimoni Nacional de Madrid, obra de J. Bosch.
- ◆ Orgues del Cor de la Catedral de Sevilla.
- ◆ Reconstrucció de l'Orgue Realejo del Monasterio de San Lorenzo del Escorial (1585?).
- ◆ Orgue Walcker (1908) del Palau de la Música de Barcelona.
- ◆ La Merced de Burgos (de A. Cavallé-Coll).

Entre la creació d'instruments nous a diferents països destaquen:

Grans Orgues de quatre teclats :

- ◆ Palau de la Música de València (1989)
- ◆ Sala Simfònica de l'Auditori Nacional de Música, Madrid (1991).
- ◆ Fundación Focus. Església de los Venerables Sacerdotes de Sevilla (1992).
- ◆ Auditori de Niigata. Japó (1998).
- ◆ Catedrals de Nostra Senyora de La Almudena (Madrid 1999) i dels Sants Michael et Gudule de Brussel·les (2000).

Centres d'ensenyament:

- ◆ Conservatori Nacional Superior de Música de Lyon. Tres teclats (1992).
- ◆ Universitat de Kobe (Osaka). Dos teclats (1994).
- ◆ Conservatori Catòlic de Seül (Corea). Tres teclats (1995).
- ◆ Conservatori Superior de Música de París. Tres teclats (1996).
- ◆ Escola Superior de Música de Catalunya, Barcelona, dos teclats (2002).

Altres:

- ◆ Basílica Pontifica de San Miguel, Madrid, tres teclats (1975).
- ◆ "Paroisse des Eaux Vives", Ginebra, dos teclats (2001).
- ◆ Església Evangèlica Marienkirche de Hanau, Alemanya, tres teclats (2003).

- ◆ "Misteri d'Elx" Basílica de Santa Maria d'Elx, tres teclats (2006).

Gerhard Grenzing ha realitzat diversos estudis sobre l'orguener Reial Jordi Bosch, les seves obres i deixebles. També participa en un projecte d'investigació de vent en orgues del centre d'investigació científica Fraunhoferinstitut d'Stuttgart patrocinat per la Unió Europea. Ha estat convidat freqüentment com a ponent en Congressos Internacionals. Als seus orgues s'han enregistrat més de 60 discs.

És membre de les Reials Acadèmies de Belles Arts de Sevilla i Barcelona i de nombroses associacions nacionals i internacionals, entre d'altres la Societat Catalana de Musicologia i a partir de l'agost de 2006 President de la "International Society of Organbuilders.

Ha estat guardonat amb la Medalla de Plata al mèrit de les Belles Arts de Música pel Ministeri de Cultura l'any 1991 i amb el títol de Mestre Artesà per la Generalitat de Catalunya l'any 2004.

L'equip del mestre orguener Gerhard Grenzing està format per: Jordi Andujar, Antonio Castro, Mario D'Amico, Ulrich Frank, Andreas Fuchs, Salvador García, Angelina González, José Ma. González, Daniel Grenzing, Natalie Grenzing, André Lacroix, Oscar Laguna, Encarna Linares, Oscar Martínez, Pedro Martínez, Alejandro Martínez, Andreas Mühlhoff, Antonia Ortuño, Amau Plana, Francesc Sanz, Marc-Theo Schwarz, Came Tapiolas.

(Més informació a www.grenzing.com)

Característiques tècniques de l'Orgue

Disposició dels Registres

Teclat II - C1-g5, 56 notes		Aleació	Detalls
Flautat	8'	Sn 86%	Baixos en façana
Flauta Xemeneia	8'	Sn 45%	C-H de Fusta
Octava	4'	Sn 75%	Baixos en façana
Flauta Dolça	4'	Sn 45%	Amb xemeneia
Nasard 12a	2' 2/3	Sn 45%	Baixos tapats
Flabiol	2'	Sn 45%	Cònic
Nasard 17a	1'3/5	Sn 45%	
Ple	N-V	Sn 75%	En 1'1/3'
Trompeta Real	8'	Sn 86%	
Baixons (baixos)	4'	Sn 86%	En Batalla, Baixos C1-c3
Clarins (tiples)	8'	Sn 86%	En Batalla, Tiples c#3-g5

Teclat III - C1-g5, 56 notes			
Flauta Xemeneia	4'	Sn 45%	De Teclat II
Octava	4'	Sn 75%	De Teclat II
Flauta Dolça	2' 2/3	Sn 45%	De Teclat II
Nasard 12a	2'	Sn 45%	De Teclat II
Flabiol	1'3/5	Sn 45%	De Teclat II
Nasard 17a	III	Sn 45%	De Teclat II
Cimbal	8'	Sn 75%	En 1'
Trompeta Real	4'	Sn 86%	De Teclat II
Baixons (baixos)	8'	Sn 86%	De Teclat II
Clarins (tiples)	8'	Sn 86%	De Teclat II
Regalies		Fusta	Tornejada en fusta a l'estil mallorquí

Pedal - C1-f3, 30 notes	16'		
Subbaix	8'	Tapat de Fusta	
Flautat	4'	Sn 75%	C-Dx en façana
Octava	16'	Sn 75%	
Trombó	8'	Sn 45%	
Trompeta		Sn 45%	

Acoblaments mecànics

III-II B	II-P
III-II T	III-P
II 16'-III	

La restauració del moble

PERE TERRASSA

En un primer examen visual del moble de l'orgue comprovam que hi ha varies capes de policromia sobreposades. Per això el primer que decidim és agafar sis mostres i fer-les analitzar per tal de poder esbrinar el nombre exacte de policromies i la seva composició per tal de decidir quina serà la millor actuació per dur a terme.

Un cop analitzades les mostres i estudiats els resultats i ajudats d'un examen detallat de les policromies arribam a la conclusió de que ens trobam davant la sobreposició de tres policromies.

- Una primera que podríem anomenar l'original, però que res té a veure amb les policromies de l'època, ja que només està formada per una capa de pintura a l'oli més o menys uniforme en color i gruix i aplicada a la totalitat de la superfície. Com a molt podia tenir aplicacions de certes veladures per aconseguir un efecte decoratiu. Això ens demostra que no hi havia preparació. Només es troba preparació a dos caps d'àngels dels costats de l'espai reservat als teclats, que podrien ser uns caps aprofitats per a l'ocasió i que en el moment de instal·lar-los ja tinguessin aplicada la preparació. Les petites peces d'or fi que trobam en tot el moble (Inscripció damunt del teclat i dues petites peces que formen part de la decoració de la cadireta) si que estan realitzades amb la tècnica habitual. Aquestes peces segur que també són aprofitades. Devien haver sobrat d'algun retaule i devien estar al taller de l'artista que decidí aprofitar-les.

- La segona seria una altra policromia que estaria aplicada ja en la segona meitat del segle XIX podent ésser realitzada en

darrer extrem a la reforma que apareix en el documents de l'any 1912, i que és una aplicació de pintura a l'oli amb dos colors a algunes zones, sobretot a les superfícies planes que envolten on estan situats els relleus daurats, probablement imitant la decoració original, i l'aplicació d'or fals amb làmines tipus llautó (Cu-Zn 90:10) mitjançant un adhesiu a l'oli a les zones de relleu. El pas del temps i l'oxidació dels minerals ha convertit aquests daurats en resinats, ja que els òxids de coure migraven cap a la capa resinosa. És per això que es veu tan poc or en tot

el moble, ja que pràcticament un 70% està oxidat.

- La tercera capa no és generalitzada sinó que només la trobam en zones on les làmines daurades havien tornat negres. Aquesta, segons l'anàlisi, és purpurina aplicada mitjançant un vernís de tipus alquid. Aquesta fou aplicada a meitat del segle XX. Sobre la segona policromia trobam una capa de protecció, tipus vernís resinós, que es troba completament oxidada, donant un aspecte brut a tota la peça.

Els "canonges" del cos principal es troben platejats en una primera policromia, també oxidada, però després estan folrats d'estany i amb dibuixos geomètrics incisos.

Realització del tractament

Es decideix recuperar la segona policromia, la de meitat del segle XIX, ja que l'original, degut a la seva naturalesa es troba adherida a la segona policromia, cosa que fa pràcticament impossible la seva recuperació.

Per això es retiraren totes les purpurines aplicades a la darre-ra reforma i els vernissos protectors de la segona policromia, ja que al trobar-se oxidats, donen un aspecte brut a la peça.

Per començar el tractament de restauració, el primer que es fa és muntar una bastida per poder accedir amb comoditat i seguretat a tota la superfície de l'obra.

El primer que es fa és una neteja manual de tota la pols i restes d'antigues obres acumulades a la part superior i a la part posterior del moble de l'orgue. Per aquesta actuació s'empren aspiradors i paletines.

Fotografia del procés de restauració.

Es procedeix a començar la neteja química per retirar la capa de vernís oxidada i les purpurines amb la formulació decidida, tolueno-dimetil (75:25), des de la part superior fins a la part més baixa. La neteja es fa amb "hisopos" de cotó i es neutralitza amb White Spirit.

Si durant aquest procés s'ha trobat algun punt amb problemes d'adhesió de la policromia al suport s'ha aplicat cera resina amb calor. Només s'han trobat dos punts i degut a algun cop o petit accident. Com havíem comentat abans, la policromia no té problemes químics d'adhesió entre capes ni amb el suport.

Al no haver-hi gairebé faltes de policromia, l'estucat és gairebé innecessari. Als punts que ha fet falta s'ha utilitzat Modostuc. Les peces que es troben descolades o que presenten un moviment que fa perillar la seva continuïtat, s'encolen amb cola blanca, i en els casos on els punts de contacte són mínims amb cola de poliuretà expansible. En els casos més espectaculars es reforcen amb platines per la part posterior de ferro galvanitzat. El crull de cert gruix i peces perdudes es realitzen amb Araldit Fusta, exceptuant una petita peça moldurada de la part exterior del balcó que es realitza amb fusta de balsa. Les faltes estucades i les peces refetes es reintegren amb pigments amb vernís.

Un cop acabat aquests processos es dona una capa de protecció de Paraloïd al 7% amb tolué amb un additiu del 2% de Benzotriazol, que funciona com filtre protector per les làmines d'or fals que encara no s'han oxidat i com a protector en contra de l'òxid.

A la part posterior es realitza una neteja de la pols i materials varis acumulats, i es retiren tota una sèrie de teles aplicades a la darrera reforma. Un cop retirat mecànicament amb l'ajut d'aspiradors tota la pols i altres materials es neteja amb aigua i un sabó neutre. Un cop deixat eixugar s'aplica Paraloïd al 5 % amb DicloroBenzeno per protegir-lo de qualsevol atac d'insectes. No s'han trobat atacs actius. Només algunes parts que es veu que en algun moment havien tingut algun petit atac sense importància.

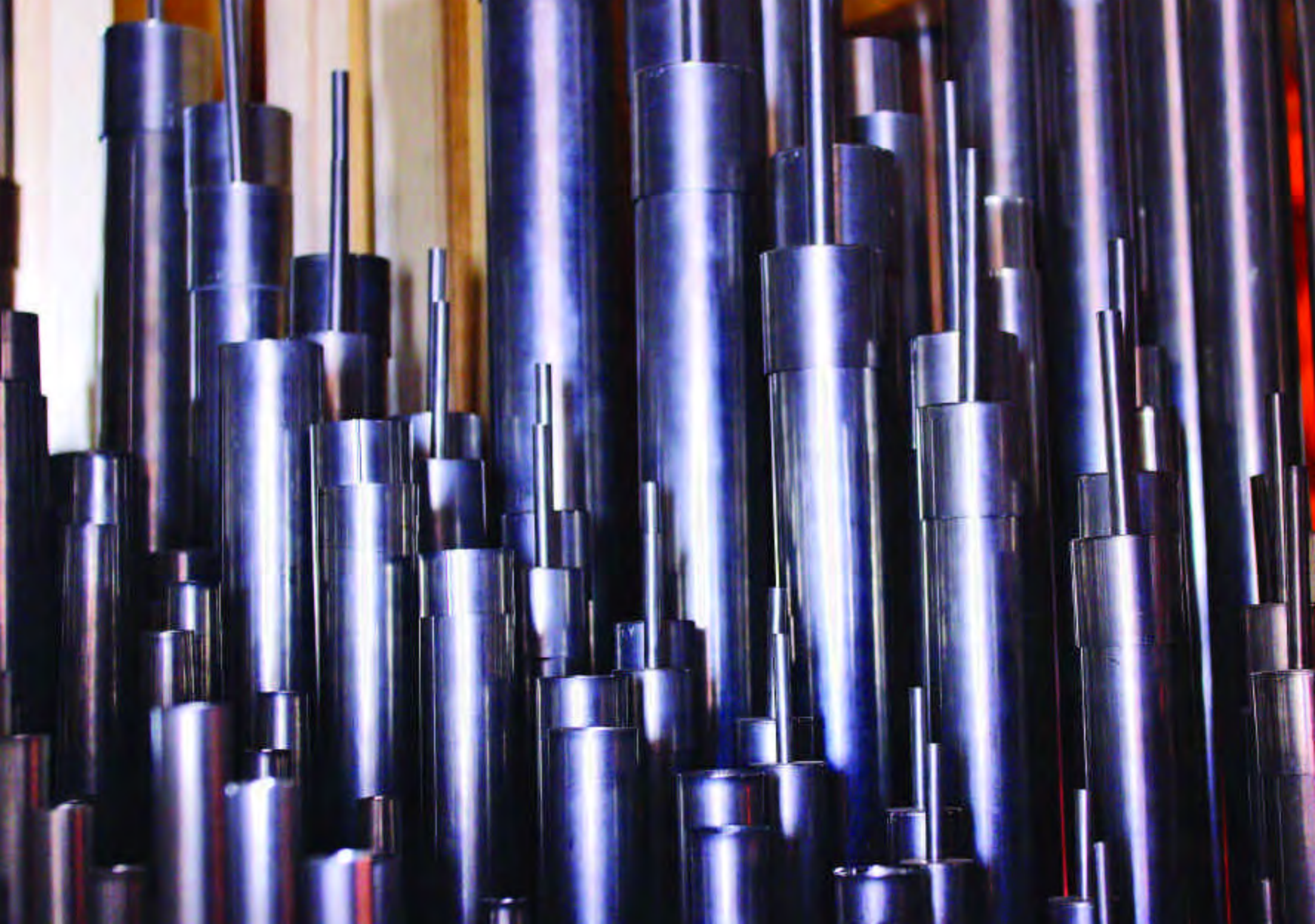
Al terra del balcó es decideix canviar dues peces de fusta, que es realitzen en sapí. Aquestes es van treure a l'inici de l'obra per comprovar l'estat de les bigues que era molt bo. Es va aprofitat per netejar aquesta zona que estava plena de nius de rata, i es va donar la mateixa protecció que a la part posterior de l'orgue. Després es van col·locar les noves peces i es van tenir per aconseguir la seva integració.

Els tubs "canonges" del cos principal es netegen deixant a la vista el folro d'estany i amb decoracions. Es protegeixen amb Paraloïd al 7% amb tolué més un 2% de Benzotriazol. Es comprova que baix del folro d'estany estan platejats a l'aigua. La plata però es troba oxidada. No es planteja la seva recuperació, ja que amb el folro d'estany estaran més integrats amb els nous tubs. Els de la cadireta es deixen de manera provisional fins que es realitzin els nous. Són de cartró i purpurina.

Mecanisme de l'orgue que reprodueix el cant d'uns ocells.

L'ORGUE DE L'ESGLÉSIA D'ALARÓ

Obra de **Pere Josep Bosch** de 1758 i reconstruït per **Gerhard Grenzing** al seu taller d'El Papiol (Barcelona) els anys 2005 i 2006. La restauració del moble va ser obra de **Pere Terrassa Rigo** i la il·luminació d'**Antoni David Rebassa** essent rectors de la parròquia **Sebastià Jaume Adrover** i **Josep Noguera Arrom**.

La restauració es va fer per iniciativa de l'Orfeó d'Alaró essent president **Enric Mas Bataller**, tresorer **Miquel Llambias Sampol**, secretàries **Caterina Bestard Pizà** i **Isabel Fernández Villanueva**, vocals **Gabriel Rubí Campins**, **Joan Fuster Bibiloni** i **Llorenç Amengual March**.

El director de la coral **Lluís Forteza Bonnín** i directora de l'Orfeó Petit, **Antònia Coll Rubí**.

Amb el suport de l'Ajuntament d'Alaró essent batle **Miquel Deyà Simonet**

amb el patrocini de la Conselleria de Turisme del Govern Balear essent conseller **Joan Flaquer i Riutort** amb les aportacions de:

■ Catalina Rosselló Amorós	■ Monika Kaiser	■ Ulrich Wand
■ Família Isem Rubí	■ Patrick Mahnke	■ Eva i Peter Hundenborn
■ Maria Ana Seguí Morey	■ Marion i Marlies Flockenhaus	■ Jerònia Maria i Antoni Guasp Borràs
■ Partit Popular d'Alaró	■ Família Odo Strieder	■ Família Pol Parets
■ Joan Simonet (Rotxet)	■ Associació de Mestresses de Casa d'Alaró	■ Antònia Oliver Rosselló
■ Biel Ferrer i Cati Isem	■ Eva	■ Ingrid in memoriam Manfred Mülder
■ Thomas Mahnke	■ Karola Meyer i Reinhild Varnskühler	■ Sion Palou i Maria Rotger
■ Margalida Homar (Cas Menescal)	■ Coral Cantate 97 de Riesenbeck	■ Família Martorell Gelabert
■ Agnes i Otto Lohmann	■ Jutta i Klaus Kahl	■ M. Martorell, M ^{re} Antònia Martorell i M ^{re} Antònia Tineo
■ Kerstin i Ingo Leemhuis	■ Jaume Suárez Bergas	■ Família Llambias Sampol
■ Renate Struss	■ Lluís Suárez Bergas	■ Mateu Pizà Sans
■ Recreativos MAE	■ Llúcia Bergas García	

- ▣ Magdeburger Knabenchor
- ▣ Javier López Mancisidor
- ▣ Pedro Lamas
- ▣ Ursula Eller Röeder
- ▣ Catalina Bestard
- ▣ Confraria La Dolorosa
- ▣ Autocars Comas
- ▣ Ingrid i Hans Peter Götz
- ▣ Família Bauzà Guardiola
- ▣ Rotary Club Inca
- ▣ Santos Parrilla
- ▣ Associació de Majors d'Alaró
- ▣ Justo González (Centrofoto)
- ▣ Tomeu Català
- ▣ Col·legi Nostra Senyora de la Consolació
- ▣ Franz Prinz von Auersperg
- ▣ Isabel Peñarrubia
- ▣ Reinhild Varnskühler
- ▣ Noguera Distribucions i Representacions
- ▣ Ajuntament de Consell
- ▣ Josep Noguera Arrom
- ▣ Família Castell Horrach
- ▣ David Castell i Raquel Tur

- ▣ Enric Mas, Catalina Horrach i família
- ▣ Cosme Riera i Antònia Munar
- ▣ Elèctrica Sans
- ▣ Família Llambias Clar
- ▣ Família Fiol Bibiloni
- ▣ Família Munar Genovart
- ▣ Erika i Herbert Breidenbach
- ▣ Frederick Mahnke
- ▣ Hans Mahnke
- ▣ Núria Mas i Pep Lluís Ferragut
- ▣ Juan i Salvador Tineo
- ▣ Família Rubí Comas
- ▣ Sybilla Mahnke Flockenhaus
- ▣ Antònia Pérez
- ▣ Isabel Fernández
- ▣ Rolf Janssen-Müller
- ▣ Jugendorchester Musikschule Ibbenbüren
- ▣ Fusteria Isem
- ▣ Coral Pau Casals de Pallejà
- ▣ Coral l'Harpa d'Inca
- ▣ Unió Musical Inquera
- ▣ Família Gibert Perelló
- ▣ Joana Pol

- ▣ Gisela Ott
- ▣ Martí Bergas
- ▣ Sebastià Romaguera i Rosa M. Mas
- ▣ Gabriel Colomar 'Mora'
- ▣ Hanne i Ingo Möeller
- ▣ Elsa i Alfons Bosse
- ▣ Antònia Rosselló
- ▣ Família Ripoll Salom
- ▣ Markus Ritter
- ▣ Carina Ritter
- ▣ Camper
- ▣ Alfred Kunz in memoriam
- ▣ Família Zaforteza Fortuny
- ▣ Miquel Ferragut Roig
- ▣ Juan José Romero Bosch
- ▣ Biel Bennàssar Amengual
- ▣ Magdalena Pons Homar
- ▣ Maria Gelabert Rosselló
- ▣ Jerònima Guardiola Xamena
- ▣ Unió Mallorquina d'Alaró
- ▣ Isabel Fernandez i Joan Riera
- ▣ Pedro Bennàssar
- ▣ Joan Marcó

- Ajuntament d'Alaró
- Família Sastre Terrassa
- Cor Parroquial d'Alaró
- Grup d'esplai el Cercle
- Bartomeu Comas i Maria Bel Sastre
- Sebastià Jaume Adrover
- Família Miró Garcia
- La Caixa, Alaró
- Sa Nostra, Alaró
- Gudrun Hubert Terhorst
- Família Comas Sastre
- Piscines i Aljubs SL
- Joan Rosselló Sureda
- Pedro Miguel Bruno Vidal
- Acros
- Coral d'Esportes
- Forn de ca na Juanita
- Família Mateu Morro
- Margarida Vidal Rosselló
- Antònia Pizà Vidal
- Son Penyaflor
- Rafael Sánchez
- Restaurant Sa Fonda

- Família Garcia Munar
- Família Sastre Capó
- Família Guasp Borràs
- Família Clar Lorente
- Tomeu Bibiloni Isem i família
- Família Sastre Rubí
- Toni Matas i María Cabañero
- Noemí Mas Horrach
- Pedro Rosselló i Margalida Cladera
- Antonio Homar Rosselló
- Família Amengual Villalonga
- Família Guasp Frontera
- Miguel Simonet 'Parrec'
- Associació de Voluntaris del Castell d'Alaró
- Grup de dones voluntàries de
l'Orfeó dels dissabtes
- Joan Campins Borràs
- Família Gelabert Coll
- Consell de Mallorca
- Sabine Dohmen i Kay Wegener
- Família Salas Homar
- Antoni Coll
- Dirk i Rosa Glissman

- Família Comas Petro
- Andreu Coll Bennàssar
- Bel Vives
- Família Amengual Ramos
- Família Homar Munar
- Semilla (Conselleria d'Agricultura)
- Família Rayó Guasp
- Televisió Tramuntana
- Revista del Cercle

El Futur per endavant

L'orgue ja sona, però això no és suficient. L'orgue ha de tenir vida. Ha de ser un element viu de la litúrgia religiosa i de la vida cultural del poble. Ara s'ha aconseguit una fita, però ja es pensa en nous reptes. Una comissió formada per l'Ajuntament, la parròquia i l'Orfeó dinamitzarà l'ús de l'instrument i regularà la seva utilització. Els projectes que hi ha damunt la taula són els següents.

– **Ús litúrgic.** L'orgue ha de sonar en les grans ocasions a les festivitats religioses, però també ho ha de fer assíduament a les misses. Es pretén que ho faci a la missa del dissabte vespre cada setmana o, com a mínim, cada quinze dies.

– **Concerts setmanals.** Cada dissabte a migdia hi haurà un petit concert d'orgue obert a tot al poble i als nombrosos visitants del mercat setmanal. Aquests concerts es complementaran amb una senyalització dels tresors artístics del temple. Ja estan a punt, gràcies a les empreses Minasa i Noguera Distribucions, uns panells que explicaran el contingut de cada una de les capelles. També s'han editat un fulletons-guia del temple en diversos idiomes que s'entregaran als visitants.

– **Concerts extraordinaris.** Juntament amb l'organista Miquel Bennàssar es planifica l'organització de cicles de concerts amb intèrprets de diversos indrets que ajudin a valoritzar l'instrument.

– **Escola d'organistes.** L'orgue Grenzing d'Alaró podrà servir, si el projecte surt endavant, d'instrument d'aprenentatge per als alumnes d'orgue de Miquel Bennàssar. A més de crear instrumentistes d'aquest complex instrument serien els responsables dels petits concerts dels dissabtes.

Però també hi ha una altra fita per aconseguir. L'orgue és ampliable. En aquesta fase no s'ha construït la cadireta, típica dels instruments mallorquins, que permetria incorporar set nous registres. Un cop aconseguit el lema 'entre tots sonarà', ara cal aconseguir que soni més i millor. Projectes no en manquen. Alguns costaran anys de feina i gestions. Altres necessiten la constància de gent compromesa. Però fa set anys semblava impossible que l'orgue pogués ser recuperat i, avui, és una satisfactòria realitat.

entre tots...SONA

ORFEÓ D'ALARÓ

Parròquia Sant Bartomeu
A L A R Ó

Govern
de les Illes Balears
Conselleria de Turisme

Ajuntament
d'Alaró

ILLES BALEARS

*“El despertar de l’orgue d’Alaró”
s’acabà d’imprimir el divendres 13
d’octubre de 2006, festivitat de
Sant Eduard.*